

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Asianumero: TEM/404/00.04.03/2018; TEM016:00/2018

Asia: Lausuntopyyntö Maakaasumarkkinoiden markkinasääntöjen valmistelu

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

YLEISTÄ

Suomen Omakotiliitto on maamme pientaloasukkaiden ja vapaa-ajan asunnon omistajien valtakunnallinen edunvalvonta- ja palvelujärjestö. **Omakotiliittoon kuuluu 250 vapaaehtoisvoimin toimivaa omakotiyhdistystä ja vapaa-ajan asukkaiden yhdistystä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on 74.000 jäsentä.** Omakotiliitto on maamme 1,1 miljoonan pienkiinteistön omistajien ja 2,7 miljoonan asukkaan asialla. Lisäksi liitto ajaa maamme lähes 500.000 vapaa-ajan asunnon omistajien etua.

ESITYKSEN SISÄLTÖ JA VAIKUTUS KOTITALOUKSIIN

Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen uuden maakaasumarkkinain (587/2017) päätavoitteena on avata maakaasun tukku- ja vähittäismarkkinat kilpailulle. Keskeisiä markkinoiden avaamiseen liittyviä muutoksia ovat verkkoon pääsy maakaasun siirto- ja jakeluverkoissa. Suomen maakaasumarkkinat on tarkoitus avata kilpailulle vuoden 2020 alusta, jolloin putkiyhteyden Suomesta Baltian maiden kaasuverkkoon arvioidaan otettavan käyttöön.

Maakaasumarkkinoiden markkinasääntöjen valmistelua koskevan hankkeen tavoitteena on luoda käsikirja ja ohjeisto, joka kuvaisi kansallisten maakaasumarkkinoiden toimintaperiaatteet. Maakaasumarkkinoiden markkinasäännöt muodostaisivat perustan järjestelmävastaavan siirtoverkonhaltijan (Gasum Oy) ja jakeluverkonhaltijoiden jatkossa tarjoamien verkkopalveluiden kehittämiseksi ja niitä koskevien ehtojen laatimiseksi sekä maakaasumarkkinain nojalla annettavan tarkentavan lainsäädännön laatimiseksi.

Maakaasumarkkinoiden markkinasäännöt koskettavat myös kotitalouksia: Suomessa on noin 27 000 maakaasua käyttävää kotitaloutta. Näistä 21 900 käyttää maakaasua yksinomaan ruoanvalmistukseen. Maakaasua lämmityksen polttoaineena käyttäviä kotitalouksia ja asuinkiinteistöjä on Suomessa noin 5 100. Kotitalouksien ja asuinkiinteistöjen osuus maakaasun käytöstä oli noin 1 prosentti vuonna 2015.

MAAKAASUN HINNOITTELUN OLTAVA KOHTUULLISTA

Omakotiliitto pitää ja piti maakaasumarkkinalaista antamassaan lausunnossa (5.6.2017) kuluttajien kannalta hyvänä asiana, että Suomen ja Viron välille rakennetaan kaasuputki (Balticconnector-kaasuputkihankke) ja että Puolan ja Liettuan välille rakennetaan yhteys (GILP-putki), joiden kautta Suomi liittyy EU:n maakaasun sisämarkkinoille ja tämän seurauksena Suomen maakaasumarkkinat avataan kilpailulle.

Kuten Omakotiliitto lausunnossaan totesi, liitto haluaa kiinnittää huomiota maakaasumarkkinoiden avautumista edeltävän ns. siirtymäajan (mm. markkinoiden edellyttämien rakenteiden luomisesta aiheutuvien lisäkustannusten) sekä sisämarkkinoilla tapahtuvaan maakaasun myynnin ja jakelun hinnoitteluun. **Hinnoittelun tulee tosiasiallisesti olla kohtuullista kuluttajille. Hinnoittelun muutosten sekä kertakorotusten tulee olla kotitalouksien taloudelliseen tilanteeseen nähden maltillisia.**

Vaikka niiden kotitalouksien määrä, jotka käyttävät maakaasua lämmitykseen polttoaineena, on 5100 taloutta, on maakaasu kuitenkin näille talouksille välttämättömyyshyödyke. Infrapalvelujen (välttämättö-

myyshyödykkeiden) saatavuudessa keskeisiä kriteerejä kuluttajien kannalta ovat kohtuuhintaisuuden ja kustannusvastaavuuden toteutuminen, hyvä palvelujen laatu sekä hyvä saavutettavuus. Pitkäjänteinen ja ennustettava toiminta osaltaan edistää kohtuuhintaisuuden ja kustannusvastaavuuden toteutumista. **Paikalliseen monopoliin perustuvan toiminnan ollessa kyseessä on asetettava raja sille, mikä on kohtuuhintaista toimintaa ja mikä ei. Tasapuolisen kohtelun tulee toteutua kuluttajille eri puolilla maata ja siitä riippumatta, millainen omistus pohja infrayhtiössä on.**

Omakotiliitto pitää maakaasumarkkinoiden markkinasääntöjen valmistelua haastavana kuluttajien kannalta. Kyse on laajasta kokonaisuudesta erilaisia markkinasääntöjä. Omakotiliiton mielestä saadut kokemukset sähkömarkkinalaista edellyttävät, ettei maakaasumarkkinoilla toisteta samoja virheitä kuin sähkön siirtoverkkojen kohdalla on tehty. Siksi **tulee varata mahdollisuus korjata mahdolliset virheet, jotta kuluttajan asema turvataan.**

Maakaasumarkkinoiden markkinasääntöjen tavoitteena on luoda käsikirja ja ohjeisto, jonka mukaan kansallisesti toimitaan maakaasumarkkinalain pohjalta. On erittäin tärkeää, että toimitaan myös maakaasumarkkinalain 24 §:n säännösten mukaan. Niiden mukaan rajoitetaan maakaasun siirron ja jakelun maksujen korotus 12 kuukauden pituisen tarkastelujakson aikana enintään 15 prosenttiin siirron tai jakelun verollisesta kokonaishinnasta.

Omakotiliitto toistaa edelleenkin huolensa siitä, että maakaasumarkkinalain 24 §:n mukainen korotuskatto ei tosiasiallisesti estä kohtuuttomia korotuksia eikä turvaa kuluttajan asemaa, vaan on hyvin yleisluonteinen. Ongelmana on, että hyväksyttävää enimmäismäärää korotukselle ei arvioida asiakaskohtaisesti vaan asiakasryhmittäin. Tämä mahdollista asiakasryhmän sisällä huomattavat poikkeamiset siitä, mikä on kohtuullista ja mikä ei. Tämä johtaa usein myös muihin ongelmiin. Kuten Kuluttajariitalautakunta on todennut, korotus voi olla kohtuuton myös pelkästään jo silloinkin, kun se on yli 15 % vuodessa tai kun se on 150 euroa vuodessa. **Edelleen korotus voi olla kohtuuton myös yksittäistapauksissa, myös yksilöllisistä/sosiaalisista seikoista johtuen.** Korotus voi olla kohtuuton myös toistuessaan peräkkäisinä tai lähes peräkkäisinä vuosina.

Herää kysymys, miten lainsäädäntö turvaa kuluttajan hinnan kohtuullisuuden. Kuluttajansuojalain 4 luvun 1§:n mukaan kohtuuttomuutta tulee arvioida ensisijaisesti kuluttajan näkökulmasta. **Omakotiliitto korostaa Energiaviraston roolin terävöittämistä ja resurssien lisäämistä ylimpänä valvontaviranomaisena.**

Kaasunjakelun säännöissä, kohdassa 13.2.: ”Vähittäismyymälälle ei tarvitse ilmoittaa ei-päivittäin luettavien käyttöpaikkojen teknisistä katkaisuista eikä sellaisista päivittäin luettavien käyttöpaikkojen teknisistä katkaisuista, jotka kestävät alle viisi tuntia.”, esitetty enintään 5 tunnin keskeytys ilman ilmoitusta lämmityskaudella on kohtuuttoman pitkä.

Omakotiliitto pitää maakaasumarkkinoiden markkinasääntöjen valmistelua haastavana kuluttajien kannalta. Kyse on laajasta kokonaisuudesta erilaisia markkinasääntöjä. Omakotiliiton mielestä saadut kokemukset sähkömarkkinalaista edellyttävät, ettei maakaasumarkkinoilla toisteta samoja virheitä kuin sähkön siirtoverkkojen kohdalla on tehty. Siksi **tulee varata mahdollisuus korjata mahdolliset virheet, jotta kuluttajan asema turvataan.** Olennaista on kaasumarkkinoiden avautuessa seurata hinnoittelua, niin että kilpailusta saatava hyöty, kuten muualla Euroopassa on tapahtunut, näkyy loppukuluttajillakin alenevana kaasun hintana.

kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Ari Rehnfors
puheenjohtaja

Kaija Savolainen
toiminnanjohtaja